

ŞULE ARSLAN

**YABANCILARIN
TÜRKİYE'DE İKAMET VE
SEYAHAT HAKKI**

onikilevha
KURUMSAL YAYINLAR

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XV
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM YABANCILARIN İKAMET VE SEYAHATİNE İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR, TARİHSEL SÜREÇ VE ULUSLARARASI METİNLER

§ 1. TEMEL KAVRAMLAR.....	5
I. Yabancı.....	5
A. Tanım	5
B. Kapsam	7
II. İkamet	10
A. Tanım	10
B. Benzer Kavramlarla Karşılaştırılması	11
1. İkametgâh (Yerleşim Yeri).....	11
a. Roma Hukukunda.....	11
b. Bazı Ülke Düzenlemelerinde.....	12
c. Türk Hukukunda.....	13

aa. Medenî Hukukta ve Medenî Usul Hukukunda....	13
bb. Milletlerarası Özel Hukukta	15
2. Mutad Mesken.....	15
III. Seyahat.....	17
A. Tanım	17
B. Kapsam	17
IV. Yabancıнын Ülkeye Girişinde ve Ülkeden Çıkışında Devletin Yetkisinin Niteliği.....	18
§ 2. TARİHSEL SÜREÇ	20
I. Mısır, İsrail ve Eski Yunan.....	20
II. Roma Dönemi	22
A. Genel Olarak.....	22
B. İkamet ve Seyahat Hakkı.....	23
III. Osmanlı Dönemi	24
A. Genel Olarak.....	24
B. Kişi Grupları.....	25
1. Tâbiyyet-i Osmaniye Kanunnamesi Öncesi Dönem	25
a. Müslümanlar	26
b. Gayrimüslimler	26
2. Tâbiyyet-i Osmaniye Kanunnamesi.....	28
C. Hukukî Düzenlemeler	29
1. Anayasal İlke.....	29
2. Diğer Düzenlemeler.....	30
a. Genel Olarak.....	30
b. Ecnebilerin Memalik-i Osmaniye’de Seyahat ve İkametlerine Dair Kanunun Kabulünden Önce	30
aa. Yol Emri ve Mürur Tezkeresi	32
bb. Kapitülasyonlar ve Koruma Sistemi	34
cc. Pasaport Düzenlemeleri.....	36
c. Ecnebilerin Memalik-i Osmaniye’de Seyahat ve İkametlerine Dair Kanun Dönemi	39
aa. Hakkın Kullanılması	39
bb. Hakkın Sınırlandırılması	40

IV. Türk Hukukunda Yabancıların İkamet ve Seyahat Hakkı	
Konusundaki Gelişmeler	41
A. Anayasal Süreç	41
B. Yasal Süreç.....	44
1. Mülga Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahati	
Hakkında Kanun ile Pasaport Kanununun	
Yürürlükten Kaldırılan Hükümleri Çerçevesinde	
Yabancıların İkamet ve Seyahat Hakkı	44
a. Genel Olarak.....	44
b. Yabancıların İkamet ve Seyahat Hakkının Koşulları..	44
aa. Ülkeye Usulüne Uygun Giriş Yapmış Olmak.....	45
aaa. Sınır Kapısından Giriş Yapmak.....	45
bbb. Pasaport veya Pasaport Yerine Geçen Belge	
Göstermek.....	45
aaaa. Pasaport Tanımı ve Niteliği.....	45
bbbb. Pasaportsuz Gelen Yabancıların	
Durumu.....	48
cccc. Pasaport Yerine Geçen Belgeler	49
ccc. Vize Alma Mecburiyeti	49
aaaa. Vize Tanımı ve Niteliği.....	49
bbbb. Vize Alma Mecburiyeti ve İstisnaları	50
cccc. Vize Türleri.....	51
dddd. Vize Almada Usul.....	54
ddd. Türkiye’ye Girmesi Yasaklanmış Kişilerden	
Olmamak.....	54
bb. İkamet Tezkeresi Alma Mecburiyeti.....	56
aaa. İkamet Tezkeresinin Niteliği.....	56
bbb. İkamet Tezkeresi Zorunluluğu ve	
İstisnaları.....	57
ccc. İkamet Tezkeresi Türleri.....	59
ddd. İkamet Tezkere Talebinin Reddedileceği	
Haller.....	61
eee. İkamet Tezkeresinin Süresi ve Yenilenmesi..	61
fff. İkamet Tezkeresi Vermeye Yetkili Makam.....	63
ggg. Konuya İlişkin Diğer Hususlar	63
c. Diğer Sınırlamalar	64

aa. Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu.....	64
bb. İdari Sınırlamalar.....	64
§ 3. ULUSLARARASI METİNLERDE İKAMET VE SEYAHAT HAKKI.....	65
I. Birleşmiş Milletler Düzenlemeleri	65
A. Evrensel İnsan Hakları Bildirisi.....	65
B. Yaşadıkları Ülkenin Vatandaşı Olmayan Kişilerin İnsan Hakları Bildirisi	66
C. Medenî ve Siyasî Haklar Sözleşmesi	67
II. Avrupa Konseyi Düzenlemeleri ve Avrupa Konseyi - Türkiye İlişkileri.....	68
A. Avrupa Konseyi Düzenlemeleri	68
1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin Bu Sözleşmede ve Birinci Protokolde Hâlihazırda Yer Alanlardan Başka Belli Hakları ve Özgürlükleri Güvence Altına Alan Protokol No. 4	68
2. İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Koruma Sözleşmesi Protokol No. 7	69
3. Avrupa Konseyi Üyesi Ülkeler Arasında Kişilerin Seyahatleri ile İlgili Avrupa Sözleşmesi.....	70
4. Avrupa Konseyi Üyesi Ülkeler Arasında Gençlerin Kolektif Pasaportla Seyahatine Dair Avrupa Sözleşmesi.....	71
5. Mülteciler İçin Vizenin Kaldırılması Hakkında Avrupa Sözleşmesi.....	71
6. Göçmen İşçilerin Hukukî Statüsüne İlişkin Avrupa Sözleşmesi	72
7. Avrupa İkamet Sözleşmesi	73
B. Avrupa Konseyi- Türkiye İlişkileri	74
III. Avrupa Birliği Düzenlemeleri ve Avrupa Birliği Türkiye İlişkileri.....	75
A. Avrupa Birliği Düzenlemeleri.....	75
1. Schengen Anlaşmaları.....	79

2. Maasrticht- Amsterdam- Lizbon Antlaşmaları	79
a. Maasricht Antlaşması.....	79
b. Amsterdam Antlaşması.....	80
c. Lizbon Antlaşması.....	81
3. Aile Birleşimine İlişkin 2003/86 Sayılı Direktif.....	82
4. Üçüncü Ülke Vatandaşlarının Uzun Dönem İkametine İlişkin 2003/109 Sayılı Direktif.....	85
5. Avrupa Birliği Vatandaşları ve Aile Fertlerinin Üye Devlet Ülkelerinde Serbestçe Dolaşımına İlişkin 2004/38 Sayılı Direktif.....	86
a. Genel Olarak.....	86
b. Amaç ve Kapsam.....	87
c. Üye Devlet Ülkesine Giriş.....	88
d. Direktifte Kabul Edilen İkamet İzni Türleri.....	89
aa. Genel Olarak.....	89
bb. 3 (Üç) Aya Kadar Süreli İkamet Hakkı	90
cc. 3 (Üç) Aydan Fazla Süreli İkamet Hakkı	90
dd. Sürekli İkamet İzni.....	91
ee. İstisnai Haller	91
aaa. Sürekli İkamet Hakkı İçin Öngörülen Beş Yıllık Süre Bakımından.....	91
bbb. AB Vatandaşı Olmayan Aile Fertleri.....	92
ccc. AB Vatandaşı İşçiler.....	92
ddd. Hakkın Sınırlandırılması	93
eee. İkamet Hakkının Sona Ermesi.....	94
fff. AB Mavi Kart Uygulaması.....	94
B. Türkiye ile AB İlişkileri	94
1. Ankara Antlaşması Uyarınca İşçilerin Serbest Dolaşım ve İkamet Hakkı ile Hizmetlerin Serbest Dolaşımı.....	95
2. Katma Protokole Göre İşçilerin Serbest Dolaşım ve İkamet Hakkı ile Hizmetlerin Serbest Dolaşımı	97
3. Ortaklık Konseyi Kararları	98
4. 1970 Yılı Sonrası	99

İKİNCİ BÖLÜM
TÜRK POZİTİF HUKUKUNDA
YABANCILARIN İKAMET VE SEYAHAT
HAKKI

§ 1. ANAYASAL İLKE.....	105
§ 2. TEMEL DÜZENLEME: YABANCILAR VE ULUSLARARASI KORUMA KANUNU	108
I. Kanunun Kabul Süreci.....	108
II. Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahate İlişkin Koşullar ...	110
A. Ülkeye Usulüne Uygun Giriş Yapmış Olmak.....	111
1. Sınır Kapısından Giriş Yapmış Olmak.....	111
2. Pasaport veya Pasaport Yerine Geçen Belge Göstermek	111
3. Vize Almış Olmak	117
a. Vize Türleri	118
b. Vize Muafiyet Halleri	120
c. Vize Verilmeyecek Yabancılar	122
d. Vize İptali	123
e. Vize Alma Usulü	123
4. Sınırdan Geri Çevrilmesi Gereken Yabancılardan Olmamak ve Hakkında Türkiye’ye Giriş Yasağı Bulunmamak	125
B. İkamet İzni Almış Olmak.....	127
1. İkamet İzni Alma Mecburiyeti ve İstisnaları	128
a. İkamet İzni Alma Mecburiyeti.....	128
b. İstisnai Hâller	128
2. İkamet İzni Türleri.....	131
a. Kısa Dönem İkamet İzni.....	132
aa. Başvurabilecek Kişiler.....	133
bb. Şartları.....	140
cc. Reddi, İptali ve Uzatılmaması	141
b. Aile İkamet İzni	142
aa. Başvurabilecek Kişiler ve Gerekli Şartlar	144

bb. Destekleyicinin Yerine Getirmesi Gereken Şartlar	146
cc. Özel Durumlar	149
dd. Reddi, İptali veya Uzatılmaması	154
c. Öğrenci İkamet İzni	154
aa. Başvurabilecek Kişiler	155
bb. Şartları	157
cc. Sağladığı Haklar	157
dd. Reddi, İptali veya Uzatılmaması	157
d. Uzun Dönem İkamet İzni	158
aa. Başvurabilecek Kişiler	158
bb. Şartları	159
cc. Sağladığı Haklar	162
dd. Süre	162
ee. İptali	163
e. İnsani İkamet İzni	164
aa. Faydalanabilecek Kişiler	164
bb. İptali ve Uzatılmaması	168
f. İnsan Ticareti Mağduru İkamet İzni	168
aa. Faydalanabilecek Kişiler	169
bb. Uzatılmaması ve İptali	175
3. Konuya İlişkin Diğer Hususlar	175
4. Yabancıнын İkamet İznini Sona Erdiren Haller	177
5. İkamet İzni Alma Usulü	181
a. İkamet İzni Başvurusu	181
b. İkamet İzni Uzatma Başvurusu	185
c. İkamet İzinleri Arasında Geçişler	187
C. Kanuni ve İdari Sınırlamalara Uymak	188
1. Kanunla Getirilen Sınırlamalar	188
a. Köy Kanunu	188
b. Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu	188
2. İdari Sınırlamalar	189
SONUÇ	191
KAYNAKÇA	197